СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 104. Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 6. мая, 1926. VOL. XXXIV. No. 104. Jersey City, N. J., Thursday, May 6, 1926. THREE CENTS

АНҐЛІЯ ОБІЦЮЄ АМЕРИЦІ ПОМАГАТИ ВИКОНУВАТИ ПРОГИБІЦІЮ

ВАШИНҐТОН, 4. мая. — Анґлійський уряд зобовязався помагати американському в винищуванню пачкарів алькоголічних напитків з анґлійських посілостий в Америці.

Умова відноситься спеціяльно до Багамських островів. На основі сеї умови американські кораблі в погоні за пачкарами будуть мати право вїздити на анґлійські води.

Сі широкі права признала Анґлія Америці на один рік. По році умова малаби бути відновлена.

АНҐЛІЙСЬКІ МОРЯКИ В АМЕРИЦІ НЕ СТРАЙКУЮТЬ.

НЮ ЙОРК, 4. мая. — Хоча анґлійські корабельні підприємства сподівалися всяких клопотів зі своїми залогами через зарядженне страйку моряків в Анґлії, мимо сього зі залог анґлійських кораблів, що виїзджають зі сього порту, не вийшов на страйк ні один моряк і всі кораблі відпливають на означений з горі час.

На місцевій біржі шери анґлійських підприємств, які вчора значно спали но ціні на першу вістку про ґенеральний страйк в Анґлії, нині вже знова стали завертати до давної ціни.

КАНАДІЙСЬКІ РОБІТНИКИ ОБІЦЮЮТЬ ПОМІЧ АНҐЛІЙСЬКИМ.

ОТАВА, Канада, 4. мая. — Урядники канадійського конґресу промислових юній вислали до анґлійських трейд-юніонів телеґраму з поздоровленнем з приводу страйку, в якій кажуть, що вони готові помагати анґлійським страйкарам не лишень заявами симпатій, але активною допомогою.

ПАСЕЙСЬКИЙ СТРАЙК СКІНЧИВ 100 ДНІВ ІСНОВАННЯ.

ПАСЕЙК, Ню Джерзі, 4. мая. — Страйк ткальняних робітників перейшов нині в другу сотку днів свого існовання. Ниніщний день зазначився новою надією на скоре покінченне страйку. Ґрупа представників славянських товариств стараеться звести зі собою представників страйкарів з представниками властителів ткалень. Така конференція малаби відбутися без участи страйкового комітету, що вів страйк, але не проти його волі.

КОНҐРЕС ПОЧИНАЄ ДЕБАТУ НАД ДОПОМОГОЮ ДЛЯ ФАРМЕРІВ.

ВАШИНҐТОН, 4. мая. — Конґрес визначив слідуючі чотири дні на розважанне над способами допомоги фармерам. Дебату почато нині. Вона відноситься передовсім до трох законопроєктів, з котрих один кладе головний натиск на потребу установлення цін фармерських виробів, другий на достарчене фармерам дешевого кредиту, а третий на потребу удосконалення способів збуту фармерських виробів.

ЖІНКА ПОЗИВАЄ МАТІР ЗА МУЖА.

НЮ ЙОРК, 4. мая. — Една Мей Стуарт, 26-літна жінка Роберта Стуарта, домагається судовою дорогою від тещі предложення собі свого мужа. Після позву, матір держить свого сина на фармі проти його волі та не дає йому жити зі своєю женою.

ГОЛОВА ФЕДЕРАЦІЇ ПРАЦІ ПРО ҐЕНЕРАЛЬНИЙ СТРАЙК.

ВАШИНҐТОН, 4. мая. — Віліем Ґрін, голова Американської Федерації Праці, заявляє публично про анґлійський ґенеральний страйк, що американські зорґанізовані робітники симпатизують з боротьбою анґлійських вуглевих робітників, хоча американські юнії не похвалюють ґенерального страйку через те, що такий страйк звичайно затемнює головне питанне, для котрого вирішення викликано страйк.

ЛІК НА ТИСНЕННЄ КРОВИ.

АТЛЕНТИК СИТІ, Ню Джерзі, 4. мая. — На зборах Товариства Американських Лікарів, що відбуваються в сьому місті, виступив др. Ралф Мейор з відчитом про свої досліди над зменчуванням хоробливого тиснення крови. Сей лікар переконався, що добрим ліком на сі хоробливі обяви є екстрат з печінки.

ЩО ВІДСТРАШУЄ ВІД ЗЛОЧИНІВ?

НЮ ЙОРК, 4. мая. — Фердинанд Пекора, заступник стейтового прокуратора, говорив тут на зборах Товариства Штуки й Науки про те, що впливає відстрашаючо на злочинців. Його власні спостереження переконали його, що злочинців відстрашує головно не жорстокість кари, але певність, що злочинець буде відкритий, а кара, хочби не остра, буде певно вимірена.

ВИДАНО ВАРРАНТ НА САКЛАТВАЛЮ.

ЛОНДОН, 3. мая. — Поліція видала варрант проти члена анґлійського парляменту комуніста Саклатвалі за його підбуюючу бесіду, яку він виголосив минулої неділі на народнім зібранню.

Саклатваля це той самий, якого не впустили до Злучених Держав на Конґрес Міжпарляментарної Унії.

НА ВЕЛИКОДНУ ПИСАНКУ

жде Рідна Школа в краю і кличе: „Велика Українська Громадо! В свято Відродження природи не забудь Народе про своє Відродженнє, не забудь про Рідну Школу".

Не забуваймо і на інвалідів, що потерпіли за українську справу і на політичних вязнів, що терплять далі і мучаться в польських тюрмах.

Всім їм вишлім Великодну Писанку, а свої жертви посилаймо через:

OBYEDNANYE, P. O. Box 411, Philadelphia, Pa.

СУДДЯ ПЕРЕД СУДОМ СЕНАТУ.

ВАШИНҐТОН, 3. мая. — Нині поставлено перед суд сенату федерального суддю з Илинойса Инґлиша, обжалованого за ряд надужить в урядованню. Суддя, поставлений перед суд, перечив свою вину. Суд визначив йому 5 днів часу на предложенне заяви своєї невинности.

ЗАБОБОННА ВІРА МОРЯКІВ У ДОБРЕ ЩАСТЯ ВІД СОБАКИ.

ПОРТЛЕНД, Мейн, 4. мая. — Генрі Форд, вітрильний рибацький корабель типу скунера, заплив нині до сього порту з рекордовим половом риби. Має він на своїм покладі 45,000 фунтів морської риби.

Моряки приписують своє щасте своїй улюбленій собаці. Дістали вони її дві неділі тому пазад зовсім несподівано коло острова Мікелона. Корабель Генрі Форд через чотири тижні борикався з филями. Моряки від кількох днів не мали теплої страви в устах. Цілий поклад і щогли були вкриті тонами леду. Залога шукала затишного доступу до берега, щоби хоч обрубати лід з корабля. Коли так залога працювала з висиленнем останків сил, зі сірої мраки, що вкривала море, появилася на воді пливуча собака. Моряки здержали роботу, та стали добувати з моря пса. Пес був новофунляндської раси, і міг мати яких 7 місяців віку. Він відразу полюбив корабель. І, як кажуть, моряки, щасте відразу полюбило моряків. Море втихомирилося. Моряки обчистили корабель, пішли на влови і зловили найбільшу масу риби, яку памятає ся стара рибацька оселя.

ПОШИРЕННЯ ҐАЗЕТИ НА СЕЛІ.

Катеринославське Бюро Преси про Окружному Виконкомі перевело обслідування сел щодо поширення ґазет і журналів. По даним обслідуванням 79,000 селянських господарств, одна ґазета припадає на 7 господарств. Очевидна річ — переважно російських!

РОЗСТРІЛИ ГОЛОДНИХ СЕЛЯН В БОЛЬШЕВІЇ.

В Раненбурґу, в рязанській ґубернії розстріляли большевики 23 марта с. р. чотирох селян за напад на склад збіжа. Той напад устроїли вони в грудни минувшого року а забране звідтам зерно розділили межи голодуючих селян. З тих голодників вибрали большевики 28 осіб і за кару вислали їх на все в забайкальську пустиню, де однак мають передовсім відсидіти по пять років в тюрмі. А тюрму там виставили вже давно ще царські чиновники, котрі свою культурну діяльність в новоздобутих краях азійських розпочинали все від будовання тюрми. Тепер вони і для большевиків знадобились.

ПОЛЬСЬКІ ЖІНКИ ПОЛІТИКУЮТЬ.

Дня 14. березня с. р. відбувся в Луцьку зїзд делеґаток польської народньої орґанізації жінок на Волині. З Варшави прибула на зїзд посолка Гольдер-Еггерова. Перед початком засідання Польки вислухали св. службу і отримали благословенство од біскупа Шельонжка. Після розмов і ріжних дебат приняли цілий ряд резолюцій, з поміж яких варто звернути увагу на отсю: „Жінки Польки взивають всіх Поляків на Волині, щоби вони підчас виборів обовязково обєднались і, без ріжниці своїх переконань і партійної приналежности, спільною лавою пішли до виборчих урн".

УПАДОК НАФТОВОГО ПРОМИСЛУ НА ПЕРЕДКАВКАЗЮ.

Богаті нафтові жерела на українському Передкавказю, що в Кубанській своїй частині всього кілька літ перед війною почали були розроблятись, тепер в повнім упадку. В Майкопському районі на 300 з чимсь шпар працює тільки 46, а нафти добуто минулого року всього 66 тисяч тон. Робітників на промислах занято 600. Ці промисли хотять віддати тепер в експльоатацію Французам.

ПРАВОСЛАВЄ НА ЗАКАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ.

Православна пропаґанда поробила на Закарпаттю в повоєнних часах значні поступи. Є тут тепер кількадесять православних парохій і коло 200,000 православних віруючих. Головною причиною успішного поширення православя є старі кріпацькі відносини між священиками уніятської церкви і парохіями, знані одробітки — „коблини" й „раковини", а також культурно-язикова одірваність священиків від маси народньої. Як відомо, майже все закарпатське уніятське духовенство змадяризоване до такої міри, що розговірною мовою серед нього є мова мадярська. Це зручно використовують православні „приятелі" народу і перетягають темне селянство на православє, яке має тут москвофільський, а навіть російський характер, щоб при помочи православної церкви прищеплювати народові російщину. Цьому сприяє присутність на Закарпаттю значного числа російських еміґрантів, а між ними також російських священиків і знаний русофилізм Чехів, які з засади піддержують все російське.

РУЇНА УКРАЇНСЬКОГО ШКІЛЬНИЦТВА.

В Бережанщині було перед війною 100 шкіл, з чого українських шкіл було 72, а 18 польських. По переведенім шкільнім плебісциті стан шкіл представляється в бережанському повіті так: українських шкіл у повіті є 11, польських 59, утраквістичних (то-б то: польських) 30. Значить, від заняття Польщею Бережанщини стратили ми в тому повіті 61 шкіл.

МОНАРХІСТИЧНИЙ РУХ.

З польської преси видно, що монархічний (польський) рух в Польщі зростає. Монархісти закладають свої орґанізації й на наших землях. З осібна в Рівному утворено окружну орґанізацію „Обозу монархістів польських", на чолі якої став полковник Ковальський. — Пани бавляться і аж пищать, так хочуть „круля"; вважають це за єдиний рятунок для Польщі.

МІЛЙОНИ СТРАЙКУЮЧИХ ПРИПИНИЛИ ЦІЛУ ІНДУСТРІЮ В АНҐЛІЇ

ЛОНДОН, 5. мая. — Минула вже доба ,відколи начався досі небувалий ще що до розмірів робітничий страйк.

Обі сторони стоять вперто при своїм. Нема ніяких спроб помирення. Йде завзята боротьба о те, хто вийде побідником. Уряд приготовляєся на далеку боротьбу, робітники таксамо.

Робота в фабриках стала. Не виходять часописи, трени не курсують. Поза тим пливе життє нормально. Заворушень ніяких не було, коли не брати під увагу того, що в робітничій секції поперевертали кілька автомобілів в болото та відгрожуваноя тим, що їдуть босами.

Мілйони мусіли йти до роботи по офісах піхотою. Всі вулиці були переповнені піхотинцями і приватними автомобілями.

Сегодня має зачати виходити урядовий часопис, а також думають пустити в рух кількадесять поїздів.

Кажуть, що анґлійський нарід приймає страйк з вродженою йому флеґмою.

ВУГЛЕВІ БАРОНИ ВІДПЕКУЮТЬСЯ ВІД ВИНИ.

ЛОНДОН, 4. мая. — В палаті лордів назвав лорд Ґерсфілд теперішний страйк іронічно „цілковитим непорозуміннем".

Бо закидують вуглевим власникам, що вони не хотіли подати ніякої пропозиції до згоди. Лорд Ґерсфілд і другі піднесли, що це не правда, бо така пропозиція була вже давно предложена і пристосована до тих фінансових і економічних обставин, які виринули по відмові субсидій з боку уряду.

На загал панував в палаті спокій, а навіть гумор. З того заключають, що переговори з майнерами і власниками начнуться знова скоро і страйк готов незабаром скінчитися.

БОЛЬШЕВИКИ НЕ ВІРЯТЬ В РЕВОЛЮЦІЙНОГО ДУХА АНҐЛІЙСЬКОГО РОБІТНИЦТВА.

БЕРЛІН, 4. мая. — Один з визначних совітських диплько-матів заявив, що не вірить, щоби з анґлійського страйку могла вийти революція в Анґлії.

Всеж таки вважає цей страйк революційним відрухом, який помагає справі світової революції та поваленню капіталізму в Анґлії.

ТРЕТИЙ ІНТЕРНАЦІОНАЛ ВЗИВАЄ РОБІТНИЦТВО ДО ПІДДЕРЖКИ СТРАЙКУ.

МОСКВА, 4. мая. — Ґенеральний секретар червоного інтернаціоналу видав відозву, в якій взиває робітництво світа постояти в обороні страйкуючих анґлійських робітників.

АМЕРИКАНЦІ ВТІКАЮТЬ З АНҐЛІЇ.

ЛОНДОН, 4. мая. — Всі аеропляни переповнені американськими туристами, які втікають перед страйком як перелетні птиці перед зимою. Знова ті, що мали висідати з кораблів в Анґлії, висідають в Шербурґу в Франції.

НОВІ КЛОПОТИ З КОРОЛЯМИ В РУМУНІЇ.

БУКАРЕШТ, 4. мая. — Вулицями міста ведено скованих селян, яких підозрівають о бунт та аґітацію за престолонаслідником Каролем.

Що до Кароля ходять ріжні верзії. Одні кажуть, що він погодився з родиною, а другі твердять, що коли він поверне до Букарешту, його певно строять.

З армії усувають всіх приятелів та знакомих Кароля. Все те обвіяне сітею інтриґ, яких осередком являється королівський двір.

ПОЛЬЩА ХОЧЕ ПРИВЕСТИ СВІЙ БУДЖЕТ ДО РІВНОВАГИ.

ВАРШАВА, 4. мая. — Подають, що вже з початком нового фіскального року Польща зрівноважить свій буджет. Станеся це головно в той спосіб, що будуть скорочені видатки на армію.

Дивне в тім проєкті тільки те, що видатки на армію будуть вкорочені, а сама армія має мати таку саму чисельну силу, як мала досі.

Скоротити армії не хочуть навіть соціялісти, бо кажуть, що німецька і большевицька ґраниця непевні і Польща повинна бути готова на всяку евентуальність.

РАДИТЬ ФРАНЦІЇ ПРИНЯТИ УСЛІВЯ СПЛАТИ ДОВГІВ АМЕРИЦІ.

ПАРИЖ, 4. мая. — Міністер фінансів Перет заявив в інтервю, що француський амбасадор Беренже поробив всі можливі заходи, щоби одержати як найлекші услівя сплати довгів.

Франції не лишається тепер нічо инше, як ту угоду затвердити, бо в противному разі всяка проволока відібється дуже болючо на самій Франції.

БОЛГАРИН КИНУВ БОМБУ І ЗАБИВ ДВОХ СЕРБІВ.

БІЛҐОРОД, 4. мая. — В одній каварні в місцевости Струмніца відбувалися наради, як якийсь болгарський повстанець кинув між присутних бомбу, яка забила двох а 20 тяжко ранила.

Повстанець кинув ще одну бомбу на тих, що пустилися за ними в погоню і втік на болгарську територію.

В звязку з похороном жертв того атентату відбулися в Сербії великі протиболгарські демонстрації.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office at Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодинокі числа три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

В Канаді належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

БОРОНЯТЬ ЧЕСТИ СВОЄЇ АРМІЇ

В Франції трапилася така подія, яка може й нас повчити.

В найкращім державнім театрі в Парижі грали нову штуку „Ля Каркас", в якій офіцирови французької армії припадае така роля, яка понижае офіцирську честь. Публика, яка зявилася на премієру, не допустила до відограння тої штуки, яку вважали як обиду для геройської французької армії і її офіцирів. Справа пішла так далеко, що опинилася в палаті послів. 350 послів заявилося за тим, щоби штуку усунути з репертуару театру, що дійсно наступило.

Не можемо погодитися з тим, щоби публика рішала гуком, стуком та демонстрацією про артистичну вартість літературного твору. Бо цей осуд, як виказує досвід, буває дуже часто помилковий. Та в тім випадку ходить о що инше. Французька публика протестувала тим разом з того душевного переконання, що французька армія, яка на її очах доконала стільки геройств та посвяти, така свята для кождого Француза, що не ялося її паплюжити. В тій армії служила прецінь найкраща частина французького народу. Ті самі, що саме тепер як цивільні люде змушені слухати в театрі паплюжень на ту армію, в якої рядах вони самі боролися і в якій по своїй совісти виповнювали свої обовязки як найкраще. А добра і геройська армія стоїть якраз на таких зразкових жовнірах, а не на дезертирах чи инших трутнях. Добрий жовнір творить добру армію. Він в ній переважає, його дух є духом армії. Його діла творять славу армії. Тому не годиться паплюжити армії, хоч би в ній були і темні духи, бо тих нігде і ніколи не забракне. Таке заявляють Французи.

А колиб ми кинули оком на нашу недавну минувшину і на нашу славну армію, то чи не прийшло би нам на думку, скільки то помий не виллято на неї, особливо на її офіцирів. В своїм часі бачили і чули ми тут на американськім ґрунті „героїв" тої армії, які розповідали про свої великі подвиги, про свою відвагу і то все, що вони для других зробили, а при тім згадували і про зраду наших провідників і офіцирів, про готелі, дівчата і т. п. А їх слухали, ще й в руки плескали. І мало хто протестував проти таких паплюжень, які дуже часто походили з боку тих, що жили весь час в запіллю, або були звичайними дезертирами на правдивім фронті.

Правда, що тепер нарід наш прийшов до себе. Тепер вже непоплатні такі мови, але всетаки доходять до нас вісти, що та мода ще не пережилася. Все ще спасають многі Україну тим, що себе вибілюють, а на всіх других виливають помиї. Здоровий народний інстинкт повинен зробити цему остаточний конець.

ҐЕНЕРАЛЬНИЙ СТРАЙК В АНҐЛІЇ

Цілий світ нині задивився на Анґлію, де йдуть події просто революційної далекосяглости.

Приводом до сих подій було непорозуміння межи підприемцями а робітниками в углеиому промислі. На основі послідної умови межи сторонами сього промислу, яку зроблено за посередництвом теперішнього уряду минувшого року, робітники задержували робітничу заплату, рівну в усіх вуглевих округах Анґлії, а недобори поодиноких вуглевих підприемств, які виходили з такої рівномірної заплати, покривав підприемствам уряд. При нагоді заключення нової умови, яка мала ввійти в життя дня 1. мая сього року, робітнича юнія домагалася природно, задержання давної скалі робітничої заплати. Уряд однак прийшов до переконання, що платити субвенції для менче поплатних углевих підприемств є несправедливо. Наслідком сього підприємці заявили, що вони не можуть уже приставати на одноцільну робітничу заплату по всіх округах. Вони хотіли, щоби робітники кождого округа робили осібну юнійну умову з підприемцями; декотрі з тих умов очевидно, малиби в собі зниження робітничої заплати, в деяких случаях навіть досить значне. Майнери приміром південної Валії мали стратити пересічно коло 14 процентів своїх зарібків. Щоби до сього не допустити, робітнича юнія зажадала від підприемців, що всі округи мають зробити одну угоду, на одних умовах.

Натиск на підприемців міг серед сеї ситуації зробити лишень уряд, але рішившися проти субвенції, уряд сього натиску робити вже не міг. Щоби уряд до сього примусити, робітнича юнія кинула погрозу, що коли уряд не напре на підприемців та не доведе до нової одиної умови, то робітнича юнія викличе на страйк не лишень вуглевих робітників, але й робітників других промислів, себто ґенеральний страйк. Уряд не дуже то вірив, що робітники грозять на серіо, і взивав робітничі юнії до згоди після пропозиції властителів. Се становище уряду довело до того, що робітничі юнії взялися до переведення ґенерального страйку на серіо, і наконець його таки викликали. Знова уряд, бачучи, що се не переливки, взявся за всякий спосіб ломати сей ґенеральний страйк.

В сей спосіб і уряд і робітничі юнії станули проти себе як вороги, хоча вони на початку боротьби навіть не мали нічого подібного на оці. Події своїм розвоем довели до такої ситуації, якої собі не бажала ні одна ні друга сторона. Отсе є дуже важна сторона подій в Анґлії, бо вона показує, як тяжко нині сказати хочби в приближенню, як ціла справа покінчиться. Страйк може довести до висліду, якого не бажають собі ні провідники ні учасники великої боротьби. Коли ворожнечі не вдасться заглаіти якоюсь залагодою, то навіть революційних потрясень не можна виключати.

УКРАЇНСЬКИЙ ПАНТЕОН

БОРИС ҐРІНЧЕНКО.

6. травня 1910 року в маленькому італійському місті Оспедалесті заснув на віки великий борець за відродження українського народу і невтомний працьовник на національній, культурній та громадській ниві Борис Грінченко.

Цілих трийцять років в часи найбільшого національного гніту на Придніпрянській Україні лунав голос його: „До праці!"

„Бо праця едина з недолі нас вирве"...

І сам працював невпинно на національній ниві. В ті часи, коли московська система винародовлювання досягла найбільшого свого розцвіту, коли багато української інтеліґенції пішло на службу до душителів українського народу, або залишилось рівнодушним до його національного життя, Грінченко високо підніс і широко розвернув прапор праці над національним відродженням України.

Він не тільки вперто працював сам, але й кликав инших до праці. Одних підбадьорував до неї, другим давав поради, а третіх ганьбив за лінивство. Там, де був Грінченко, кипіла робота, там виковувались підвалини українського національного відродження.

„Біда з завзятого запал креше"! Так було і з Грінченком.

Над українським словом нависла від 1876 року страшна заборона друкувати книжки, писати і робити театральні вистави. І це, ніби, викликало Грінченка до боротьби з нечуваним злочином царської Росії, що засклепила вуста десяткам мілїонів українських людей. Він з величезним завзяттям та запалом взявся до праці над українською школою, літературою, етноґрафією та орґанізацією громадського життя.

. Не тільки працював практично в сельській школі, де провадив навчання українською мовою з дітьми і з дорослими, але й багато писав він в оборону рідної школи. Замітна його праця, написана на цю тему, були дві книжечки про те, яка тепер є на Україні школа і якої школи треба українському народові.

Всією силою свого палкого слова він доказував, що московська школа на Україні не дає українському народові просвіти, а навпаки ще більше затемнює його розум. Також дав докази, чим стає школа для народа, коли вона ведеться на рідній мові. Тим він зробив незабутній і важний вклад в боротьбу за визволення українського шкільництва з московського ярма, яку росночато в часи Шевченка.

В літературі він писав оповідання, вірші і театральні твори, та перекладав кращі твори світових письменників на українську мову. Через всі його твори проходить червоною смугою гаряча любов до свого обездоленого народу й сум чулої, наболілої душі письменника за недолю України. Знамените його оповідання „Чудова дівчина", якою він малює Україну, а себе хлопчиком, просто до екстазу захоплює читача своєю любовю до скривдженої Москалями та Поляками рідної країни.

Його чотири великі повісти: „Соняшний промінь", „На роспутті", „Серед темної ночі" та „Під тихими вербами", а також кілька драматичних творів, як „Ясні зорі", „Серед бурі", „Арсен Яворенко" та инші — то перли українського письменства.

Муза його надзвичайно співуча, визначається красою слова та чистотою мови.

Виховувався Грінченко з дитинства в змосковленій родині. Тому перші його письменницькі спроби були на московській мові. Але чотирнайцяти-літнім хлопцем прочитав „Кобзаря" Шевченка, який вплинув на малого хлопця так, що „Кобзар" залишився на все життя для нього евангелієм. Покинувши писати по московськи, він почав з того часу писати виключно по українськи.

Він полюбив таку Україну, яку бачив, полюбив таким український нарід, яким він сам його малював:

Убогії ниви, убогії села,
Убогий, обшарпаний люд, —
Смутнії картини, смутні — невеселі,
А инших не знайдеш ти тут...

Така любов, то любов незмірної цінности і глибини. Любити злидні, любити рани свого народу, може лише великий чоловік, великий подвижник. Та любов його не була пасивною, не була вона любовю раба, боягуза, а була любовю лицаря-борця:

Не тоді нам у полі до бою ставать,
Як вже сонце і сяє і гріє,
І як співи пташині в повітрі летять,
Усміхаються дні золотії!
Не тоді! не тоді! —

казав він у своему вірші. А тоді:

Як лютують вітри
І скрізь ніч, всюди хмари похмурі, —
Ти тоді уставай, свою зброю бери
І борись серед темряв і бурі!

Сам він був прикладом такої боротьби і серед „темряв і бурі", серед хмар занепаду українського національного життя, його голос лунав і ніби блискавкою прорізував страшну темряву українського небосхилу. Той голос був вістником, що вже гремить, що скоро над нашим народом гірка доля розіллється „судними дощами", які принесуть щедрий врожай.

В темряві тій страшній здавалося вже нема надій на просвіток. Зневіра западала в душі найупертійших працьовників на ниві визволення українського народу. Здавалося, що темні, ворожі сили вже остаточно перемогли наш нарід, що залишилося лише справити поминки по його душі. Але Грінченко стояв непохитно при праці, твердий як криця.

„Ні"! — говорив він — ворог не переміг і не переможе нас!", бо:

Не вмирає душа наша,
Не вмирає воля
І несситий не виоре
На дні моря поля.

Від його спокійного впевненого слова та невсипущої роботи, розступилася пітьма і в щілини ввірвалося пасмо ясного проміння недалекого визволення українського народу.

Він, всім своїм гармонійним, суцільним життям полишив нам прапор енергії, завзяття й праці неупинної, спрямованих і направлених лише до одної цїли: національне і політичне визволення українського народу.

На тім прапорі, всім життям Грінченка, начертано:

„Сим переможеш!"

Він всіх заохочував, кликав до праці, вказував дорогу і способи тої праці та був голосом совісти української суспільности.

Для молоді був учителем праці живої, відомости своїх обовязків, овіяних гарячою любовю до свого народу. Він кликав її бути готовою і спосібною до саможертви, до самопосвяти загальній справі.

В тім безсмертна Грінченкова заслуга.

Ледацтво, неробство і кволість він ганьбив, як тяжкий злочин перед своїм народом.

А для зрадників свого народа не знаходив просто слів прокляття та загрожував їм страшною карою совісти:

Бачиш: ірвуть йому серце пекольнії [муки,
Плаче, зубами скрегоче, ламає він ру- [ки,
Смерти він блага, відпочину...
Бачиш: він нігтями груди собі розди- [рає,
Серце він вирвати хоче і серце шукає,
Знай: то він рідную зрадив країну!

Таким привидом зрадника він ганьбив кожного неробу, кожного, що вносив замішання в українське національне відродження, всіх тих, що добро свого особистого „я" поставили вище добра і щастя цілої нації, та ганьбили й критикували все національне, будучи самі нездарами до позитивної творчої праці.

Коли ми підемо стопами Грінченка, то „сим переможемо".

Борис Грінченко.

НЕ ЛЯКАЙСЬ...

Не лякайсь, що й досі хмари,
Страх згори на все навис,
Що навкруг погрози й свари
І притихло поле й ліс;

Не лякайсь, що темні ночі
Засліпили кволим очі,
Руки впали в немощних
І несміливий затих!

Там де хмари, там і бурі:
Вдарить буря й розімчить
Всі страховища похмурі,
І засяє знов блакить,
Засміється, ясно гляне, —
Все прокинеться приспане,
І воскресне пишний день
Праці, щастя і пісень.

Все, що чується на силу, —
На порозі кращих літ
Вгору голову похилу
Підведе і сміло в світ!

Все нечисте, нище, темне,
Все гнітюче, все нікчемне,
Все, що живить рабський [страх, —
Все розібється на прах.

Майте-ж прапором надії!
Знов озвись, оживши, сміх!
Ділом становуться всі мрії
Літ найкращих молодих!
Воскресайте, сонця діти,
Розсипайте щастя квіти, —
Хай сміється всім блакить
І звитяжський спів дзвенить!

ЯК ГОСПОДАРУЄ БАНК ПОЛЬСКІ?

В звязку зі загальними зборами акціонарів Банку Польского, польські ґазети роблять підсумок діяльности емісійного (випускаючого банкноти) польського банку і наскільки ця діяльністя відбилась на шкурі громадян.

Виходить, що з 176.656 акціонарів 133.773 має по одній акції Банку, 20.376 по дві акції, 5.467 по три, а ледве 6.268 по 25 і вище. З того зіставлення ясно, що акціонарі банку рекрутуються з широких верств населення, з якого в добі найбільшої господарської скрути всілякими штучками, грозьбами і просьбами стягнено величезну суму 100 міліонів золотих як акційний капітал Банку.

Якже Банк Польскі ґосподарював цими грішми?

Отсі банковські запаси чужих валют зменшилися з 269 міліонів зол. до 69 міліонів(!), покриття золотого (золотим і валютовим скарбом) змаліло з 64.89% в дні 1. січня 1926. За те репортові вірительности (зобовязання звороту ефективної чужої валюти з отриманням назад золотих по старому курсі) збільшилися з 2.2 до 42.5 міл. зол.

Обіг білєтів Банку збільшився (наслідком зменшення покриття) протягом 1925 року з 551 на 381 міліонів золотих, рівночасно т. зв. торговельні кошти (утримання персоналу, подорожі і т. п.) зросли з 10.1 міліонів зол. на 18.7 міліонів зол.; на покриття цих адміністраційних коштів пішло 42% зиску брутто.

Вкінці на 289.3 міліонів зол. виданих кредитів, 148 міл. зол. уділено ріжним банкам (на спекуляцію і всякі брудні інтереси) а хліборобство скористало з кредитів Банку Польского всього на 5.5%. Банк Польскі не тільки не опанував страшної господарської крізи, але не зумів навіть утримати курсу власної валюти.

НАШЕ БУТТЯ НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ

Це дуже часто буває, що чим менше людина додержується певних прінціпів, тим частійше покликується на них, тим сильніше підкреслює їх на кожнім кроці. Отак сталося з комуністичними прінціпами в Укр. Рад. Республиці. Віра в можливість замінити дотеперішний господарчий лад, оснований на приватній власности, зовсім новим, протилежним, спертим на засаді громадської власности й громадського виробництва, та віра така жива в період военного комунізму почала ще десь 1920—1921 р. меркнути. Появився т. зв. НЕП, вова економічна політика, що давала вже й приватному капіталові деякі права в сильно обтягнутих межах. Після нового звороту, що наступив по смерти Леніна, заглушено ще свіжі паростки НЕПА, його представників заслано. — Але це неначе заходяче сонце комунізму. Ще раз оглянеться, ще раз усміхнеться, щоб запасти ще глибше за хмари, за гори. Отак і з тим поворотом до чистішого комунізму. Скоро виявилось, що такий зворот грозить катастрофою всього господарчого життя — і довелося знову повернутись до „нової політики", до НЕП-а в новім виданню, до т. зв. НЕОНЕП-а, що саме тепер возсів на престолі господарчого життя Радянського Союзу. Видатні представники Радянської влади шукають чужоземного капіталу, дають йому вступ і концесії. Недавний апель Л. Троцького до американського капіталу з сторінок Віденської „Нає Фрає Прессе", про котрий згадувала вже українська преса в Америці, це тільки одне звено в ланцюху спроб оживити господарчий орґанізм радянських республік при допомозі капіталу. — Та які-б оговорки не робили радянські політики, як-би не представляли вони всі ці заходи, як тимчасові і т. п. — все це безперечно є відступ від давніх прінціпів, все це є компроміс, угодовство в відношенні до ворога, до капіталізму.

Та чим дужче конечність господарчих відносин штовхає комуністичних керманичів до тої повільної резиґнації з первісних мрій, тим цупкіше держаться вони їх там, де банкротство не наступає так швидко і в формі такій наглядній, такій дошкульно-очевидній для всіх, як то є в в справах народнього господарства. Там тим нижче спадає вага під тягарем большевицьких прінціпів, чим вище підіймається друга терезка ваги, звільнена від них. Отак є в сфері духової культури. Тут спроби точного проведення комуністичних засад у життя не приведуть зразу-ж до голоду, до повного браку фабричних продуктів і т. д. І тому тут можна відбити те, що постраждали комуністичні прінціпи де инде. Взагалі коли порівняти роки 1921—1922 з 1924—1925 в господарчім і духовім життю України, то матимем враження протилежного розвитку. В господарстві — повільна резиґнація з комунізму, в духовім життю що раз впертіша контроля, що раз настирливіші спроби перекомуністичити всіх і вся.

Безумовно трудно й порівняти роки 1921—22 з останнім що до вивінування шкіл і взагалі культурних установ. Тоді були вони здебільша здані на самоутримання. Тепер все таки вчительство дістає плату, все таки культурні установи: наукові, мистецькі, театри мають піддержку з боку держави; робітникам культури можна тепер приробити собі дещо працею в журналах, співучастю в ріжних конкурсах то що. **Але всі ці вигоди окупляються одною великою, неоціненою саме для нормального розвитку духової культури річчю: а саме утратою свободи. Тоді — коли ще школи й инші культурні установи були більше здані на себе, не було ще того безупинного надзору, тих вічних вимог триматися едино - спасаемих комуністичних істин**, списаних в „Азбуці комунізму", що формою нічим не відріжняється від звичайних катехізмів. Були й тоді інспектори, крутились й тоді дрібніші шпіони, але все це мало більше увагі не допустити до явної контреволюції, до агітації проти радянської влади. В сам зміст науки не вглядали, поскільки він не був політичного характеру. Взагалі малося враження, що оті круги громадянства, які працювали на культурно-освітнім полі, в сфері заспокоєння духових потреб нації, це мирне стадо овець, що займається своїм ділом, не вторкаючись у чуже. А всі ті досить припадкові ще тоді контролі, ревізії, — це як нежданні напади вовків на оте мирне стадо. Вирвуть кілька жертв і досить. І знову залишать стадо — і знову воно спокійно робить свою роботу далі.

Тепер инакше. Добре налагоджений урядовий апарат дозваляє вглядати, слідкувати за кожним кроком, а залежність від державної посади робить вплив цієї контролі ще дужчим. Часті провірки, „чистки" — як меч висять над головами всіх працьовників. Можливість кожної хвилини втратити хліб без жадної поважної причини, тільки по недоведеному підозрінню в контрреволюційности (назва, котрою найкраще послугуватись нинішним сикофантам) нервує всіх — і робить їх ще більш потульними й податливими на всякі вимоги „духових" комісарів. До чого зтероризована українська інтеліґенція такими порядками, може послужити недавній факт. **Помер відомий наш поет В. Самійленко. Похорони його справляла українська церква. Вже це саме вистарчило, щоб майже ніхто з залежних від уряду, видатних представників київського духового життя не явився на похорони заслуженого поета. Члени Академії Наук вважали відповіднішим не наражатись владі. Не чути було промов українських письменників на останнім прощанні товариша. Усе мовчить — бо благоденствує...**

Вірувати усьому, що Маркс обявив, і визнавати все, що Ленін і всякі його менші апостоли в своїх інтерпретаціях до вірування подають — оце перша умова, яку ставиться всім скрізь. — Та ясно, матеріялістичний марксізм не може зробитись світоглядом і релігією українського села. І в протилежність отій „мійській" релігії, поставило українське село свою нову відроджену національну церкву. Це її найбільша заслуга, що вона дала вираз душевній опозиції українського села й інтеліґенції, що не втратила з ним звязку, — проти насильно розсаджуваній, чужій нам, ніби-непомильній науці Маркса в її російській інтерпретації.

І ясно, що большевики всі сили звернули проти тої церкви. Спочатку вони ще тільки приглядались до цього відродження; вони раділи тихцем, гадаючи, що ось починається церковна анархія, яка їм полегчить покінчити з релігією, з цим „опіюмом для народу" як її називають скрізь. Та, побачивши зріст сили автокефальної церкви, вони почали боротьбу. Спочатку як взагалі проти всякої релігії: кпинами, балаганними обходами комсомольців (союзу комуністичної молоді) з образливими фігурами-манекінами святих і т. п. Та скоро виявилось, що такі засоби безсильні. В селі виступити з чимсь подібним було неможливо: при відвазі й завзяттю селянства подібні виступи скінчилися-б негайно певним знищенням маніфестантів. Але й по містах приходило до сутичок між такими проти-релігійними маніфестаціями й робіт-

ництвом. Тому тепер вже сама влада відраджує робити таке, щоб не дразнити населення. Тільки невпинною агітацією проти релігії в школах, в книжках, брошурах стараються большевики підкопати її. А далі пробують старого, спрактикованого засобу: ділити й сварити між собою. Недавно прийшли вісти про роскол в лоні автокефальної української церкви. Так звані „діяльники" нібито невдоволені провідниками церкви через те, що вони займають двозначне становище супроти радянської влади, нібито піддержують зносини з українською контрреволюцією на еміграції. Вже ці закиди покажуть, де джерело тої нової течії. Не могучи прямим ударом розбити живу, ростучу силу української церкви, большевики пробують роскласти її з внутра.

Розкол ослабить українську церковну організацію, та зовсім підірвати її не зможе. Адже не з ласки уряду повстала та церква, а з потреб народньої душі. Адже не влада помогла їй стати таким важним чинником в духовім життю України, а те, що вона дійсно відповіла тим потребам душі народу. І тому ніякі зриви з середини не страшні їй. Вони на хвильку ослаблять її, та як дощова буря — тільки прочистить повітря, викинувши з її рядів податні на підшепти й інтриги елементи.

Вся ця боротьба большевиків з „буржуазною", ідеольогією (під цю назву попадає всяка вільна, а не догматично-марксівська наука), з релігією — дивно суперечить їх власним словам. Бо-ж по Марксу — духове життя це тільки надбудова, це тільки відбитка економічних відносин даної країни. Коли так — то чого-ж ще стільки крику? Зробіть комуну — і тоді по словам вашого непомильного пророка сама собою запанує „червона наука", „червоне мистецтво", а единою релігією стане культ Маркса, Леніна і т. п. Коли-ж у господарстві вводиться, запрошується капіталізм, коли селянству залишається приватна власність на землю, то й по вашій же науці і в духовім життю мусить цей стан відбитися, і в нім мусить прийти до слова по вашому „буржуазна", а по звичайному — вільна, справжня наука, котра не знає непомильних автоританів, справжне мистецтво, без згори приписаних ідеалів і тенденцій.

Та що-ж! Помилки в економіці ведуть до голоду, а тут? Результати в формі обниження культурного рівня виявляться пізніше. — І тому покищо співають комуністи все своє „Бодай ся когут знудив", бо просто багато з їхніх „учених" комісарів і не чуло иншої пісоньки опріч цеї, виспіваної всіма агітаційними брошурками.

М. Сн.

РОЗВИТОК ХЛІБОРОБСЬКОЇ ТЕХНІКИ В АМЕРИЦІ.

Як показує господарська статистика останніх літ перед війною (новіщої для всіх країв нема), працюючи на ріллі одна людина обрабляла пересічно: в Англії 9 акрів землі, у Франції 8, в Німеччині 6, в Італії 4, тоді як в Америці в той сам час один робітник міг обробити пересічно звиш 24 акри. Окрім того продуктивність хліборобської праці неустанно зростає. На протязі десятиліття 1910—1920 земельна продукція Злучених Держав зросла на 11 відсотків, хоч в той сам час хліборобського населення зменшилось тут яких 9 відсотків.

Причина тої більшої продуктивности та сама в хліборобстві, що й у промисловости, саме більший ужиток рушійної сили й машинерії. На американських фармах і полях працювало в 1920 році тринацять раз стільки хліборобських машин всякого рода, скільки їх було пятьдесять літ перед тим, в 1870 році. Та хоч і збільшилося й число робітників (фармерів і наемних), то всеж таки робітник має собі тепер до помочі пересічно пять раз стільки всякої машинерії, як мав його попередник перед пятьдесяти роками, й очевидно може богато більше продукувати.

Одночасно з поширенням хліборобської машинерії раптово зріс ужиток рушійної сили — так звіринної як і механічної — на фармах. Оцінюють, що хліборобство зуживає тієї сили навіть більше, як фабричні індустрії, хоч очевидно вона більш роздріблена. Через той більший ужиток сили хліборобська продукція зросла на протязі сорок літ 1880—1920 о 130 відсотків, хоч населення, яке працює на ріллі, прибуло лише 56 відсотків. Обраховують, що якби не та механічна сила й машини, то для сегоднішної хліборобської продукції треба би 18 міліонів робітників більше. Коли давніш треба було чотири чоловіка, щоби скосити, звязати і скласти в полукіпки акр збіжжа, то з помічю автоматичної вязалки три чоловіка може тепер обійти 12 до 15 акрів на днину, а великі машини дають раду навіть 60—100 тягарів.

Все-ж таки, більшу частину, 60 відсотків, потрібної сили на фармах постачає ще худоба (коні, мули і т. д.), а 40 відсотків машини: найбільш трактори, і далі моторові вози, парові молотілки і млини, і врешті електрична машинерія. Найбільш механічної сили уживається для орання, далі для воження, скородження, збірки сіна, сіяння і саджения. В 1920 році на 1,979.564 фармах в Злучених Державах було 2,146.363 автомобілі, уживані будьто для їзди, будьто для перевозу тяганів.

Електричної сили на фармах і в хліборобськім господарстві застосовано ще, порівнюючe, небогато. З шести з половиною міліонів фарм в Злучених Державах електрику завело в себе ще не більш як 500.000. Одначе „електрифікація хліборобської Америки" здається вже справою недалекої будучности.

НА ДОПОМОГУ ЗАХІДНИМ УКРАЇНЦЯМ.

Як ми свого часу повідомляли, Управа Всеукраїнського Червоного Хреста звернулася до громадянства Великої України з зазивом складати добровільні датки на поміч голодуючим селянам Західної України. Ідучи на зустріч цьому заклику, Харківський Окружний Виконуючий Комітет призначив на сю ціль 5,000 карб., подаючи цим приклад для инших установ і організацій України.

В. Будзиновський, свобідно за Ґерстенером.

РАДНИК ЖЕНИТЬСЯ.

(8)

— Не міг, як йому навкучилося жити, застрілитися дома, або десь в полі! — воркотів, ждучи на відповідь. — Взяв, тай тут пальнув собі в лоб, щоби я спізнився до залізниці...

— Ну! Хто застрілився? Чи хто кого застрілив?

З ляндари ніхто не відповідав.

— Може тут була яка експльозія і всі троє погибли? — поштар подумав. — Гей! Живого тут нема? Самі небіщики?

Дим дверми вийшов. Першим, котрого поштар побачив, був Американець. Сидів спокійно, як перше сидів, тільки його лице стало ще червонійше і він раз коло разу кліпав очима.

— Сей живий, — поштар подумав.

— І той другий живий, — сказав голосно, — бо озирає пістолю... Очивидно, пане, то ви стрілили...

— Ви застрілили ту паню? — поштар спитав радника, бачучи що пасажирка, неподвижно сперта в куті ляндари, сидить з очима заплющеними.

— Та де застрілив! — радник відповів, неначе обиджений тим закидом. І не я стрілив...

— А хтож? Пістоля ще у вашій руці. З цівки ще куриться.

— Пістоля сама вистрілила.

— І сю паню влучила в саме серце? Бо вона вже небіжка. Не рухається, не дихає.

— Яку паню? В яке серце?! Я пострілив се пудло, що передо мною.

Від слова „пудло", пасажирка раптом воскресла.

— Пудло?! — крикнула, розплющивши очі і схопившися на рівні ноги. Аж головою вдарила об дах ляндари. — Пудло з новим капелюхом? — Кричала далі. — Боже мій! Мій капелюх. Мій новий літний капелюх. Може яка цвітка відстрілена.

— Пані! — промовив поштар, хапаючи за пудло і витягаючи його. — Може відстріли цвітку? Сей капелюх цілий розстріляний. Гляньте! З пудла тільки самі тріски. З капелюха самі фаталашки. Шкода везти далі, бо з него вже нічого не буде. Викиньте вже тут, на полі.

— Пане! — дама звернулася до сусіда. — Чи ви знаєте, яку ви мені шкоду зробили? Чи ви знаєте, що такий капелюх коштує?

— Та я не нарошне, — радник звинявся. — Я не знаю, яким способом в сій пістолі взявся порох. Як би я був знав, що вона наряджена, то був би викинув зараз тоді, коли побачив, що вона в моїй кишені.

— Чи ви знаєте, що той капелюх мене коштував? Одинацять корон коштував фасон. Сам фасон! Шість корон цвіти, пять корон лента. Підшивка, нитки, тощо, корону. На цілий капелюх пішло двацять і три корони. Одинацять ґульденів і половина!

— Я вам зверну, ласкава пані, — радник промовив, сягаючи рукою до кишені по портфель. — Зверну що до сотика.

— Що мені з того, що звернете! Я ваших гроший не возьму на голову. Мені потрібний капелюх, не гроші.

— Та тут, в полі, не куплю вам нового. Мимо найщирійшої охоти купити ще кращий, як той розстріляний. Але ви мабуть їдете до Львова. Там купите готового.

— Готового? За ті гроші готового? Той розстріляний так мало коштує мене, бо я купила фасон, купила цвіти, купила ленту і сама причепурила. Готовий, такий як той, буде коштувати що найменше пятьдесять корон.

— Дам вам пятьдесять корон. Дам вам зараз... Або...

— Що, або?... Ну, кажіть, що або? — спитала ще раз, коли радник, надумуючися, не відповідав.

Радник думав, чи пригоду з капелюхом не використати б йому на те, щоби з нею близше познакомитися. На око вона презентувалася не зле. За стара для него не була. Тепер показалося, що й господарна. Сама робить собі капелюхи. Замість платити за готовий капелюх 50 корон, зробила сама за двацять і три. Може й сукні сама робить собі? Була би дуже дешевою жінкою. Коби тільки знати, що за одна!

— Щоби ви не були покривджені, якби готовий капелюх коштував більше, — промовив, — то може би ми зробили так: У Львові сядемо на фіякра і обоє поїдемо просто до міста, до краму Обервальдера. У него найбільший вибір дамських капелюхів. Ви виберете собі, який схочете, я заплачу.

— Паньство торгується, а мені горить земля під ногами, — перебив поштар. — Спізнюся на залізницю.

— Чи я вам бороню їхати далі? — радник відгризся.

— Та я поїду далі, але заплатіть за шкіру. Бо ви не лиш пудло розторощили і капелюх розчімхали. Дивіть. Шкіряне обитте сидження на оперте плечий, подіравлене як сито. В сій пістолі були мабуть зо дві пригорщі шроту. Треба дати нову шкіру.

— Кілько таке обитте коштує? — радник спитав. — Заплачу вам і відчепіться!

— Сама шкіра шість корон, робота дві.

— Маєте вісім корон, а ту пістолю нехай чорт возьме!

Радник забув, що вікно ліворуч не відчинене. Верг пістолю від себе і вона з бренькотом шкла вилетіла з ляндари і впала в жито.

— Шиба коштує три корони. Разом заплатите одинацять корон.

Радник витягнув з портфелю десять короновий банкнот, з кишені срібну корону і заплатив. Поштар тріснув дверми, виліз до візника і ляндара покотилася далі. Радник міг наново зачати розмову перебиту поштарем.

— Гадаю, прошу пані, що так буде найліпше. Хочу направити зроблену вам кривду. У Львові поїдемо фіякром до Обервальдера. Виберете собі капелюх, який вам буде до лиця. Може й моя рада на що придасться. Ціною не журіться. Я не з найбіднійших. Становище маю, покладний гріш маю, обовязків не маю ніяких... Себто не маю родинних, бо обовязки маю, але тільки службові.

— Ви хочете зі мною вибирати капелюх? — дама спитала вже цілком лагідно і приязно.

— Очевидно. Щоби знати, кілько заплатити за него... І... і... ваше товариство... Довше буду в вашім товаристві.

— Та що з того, коли ви мабуть у Львові не лишитеся.

— Та ні. На жаль, ви від Обервальдера підете до своеї хати, я верну на залізницю. Або може насамперед відвезу вас фіякром до хати і аж потому поїду на залізницю. Не виключене, що на одну днину лишуся у Львові, щоби відвідати мого лікаря. Отже поїдемо до Обервальдера?

— А чомуж би ні!

— А потому?

— Потому? Се залежить від того, чи ви рішитеся ще нині їхати далі, чи може лишитеся у Львові до завтра, або й довше. Ну, і від того, кого я знайду в моїй хаті. Як вже купимо капелюх, то я до хати фіякром з вами не поїду. Як би ми обоє заїхали фіякром під хату, то се звернуло би увагу сторожа і льокаторів камениці. Як маєте охоту відвести мене до хати, може й поступити до нас, то пішки. Як схочете лишитися у Львові через ніч, а не погордите нашою хатою, то прошу вас до нас. Хата простора, шкода платити готель.

— Я вашої родини не знаю. Деж мені чужому пхатися.

— Ще не знаю, чи справді буде можна. Я очевидно, прошу тільки на случай, як буде можна. Ідучи зі мною від Обервальдера, ви, не доходячи до моеї хати, задержитеся. Я піду сама до мешкання. Ви будете позирати на наріжне вікно першого поверха. Як буду витирати шибу білим полотном, то у мене в хаті воздух чистий і ви можете зараз прийти. На ліво від сходів перші двері. Я вийду до вас і скажу вам, де і коли можемо зійтися.

Радникови зачало бути ніяково. Вже став жалувати, що виїхав з предложенням спільної їзди до Обервальдера.

(Дальше буде).

ХАМСТВО ПОЛЬСЬКИХ УРЯДОВЦІВ.

Посол Сергій Козицький вніс 25. III, 1926 р., таку інтерпеляцію до Голови Ради Міністрів, Міністра Внутрішних Справ і Міністра Скарбу.

До Українського Клюбу надіслано скаргу про нечувану наругу польських урядовців над людністю українською в в часі свята Шевченка. Скарга ця так багата запашними квітками самоволі адміністративної на українських землях, що передаю її цілком:

„До Українського Соймового Клюбу в Варшаві. Громадяне с. Бережанки, Вишгородецької волости, Кремінецького повіту на Волині. Прохання. Ми нижчепідписані громадяне сіл Бережанки і Думанинки, в дню 11. березня б. р. йшли більшими й меншими гуртками до церкви на панахиду за упокійну по св. памяти Тарасові Шевченкові, а один з таких гуртків дитячих ніс портрет Поета. На дорозі зустріли нас — наказний війт Вишгородецької волости Городецький і секвестратор Рибіцький та почали розганяти людей по домах, забороняючи йти до церкви. Далі відшукали поліцейського і прийшли всі три під церкву і почали розганяти людей, кричали, лаялись, загрожували карами, кричали, що нині нема жадного свята і служби не буде. В часі панахиди всі три: війт Городецький, секвестратор Рибіцький і поліцай ввійшли демонстраційно до церкви, разом з собакою, а поліцейський з крісом і мали замір остановити службу, алеж побачивши, що люде в самий смирний спосіб „льояльно" моляться Богові за душу Поета-Мученика, остановились і, загрожуючи нам страхом смерти своїми кольосальними постатями та певно наладованим крісом, простояли до кінця. По закінченні панахиди вийшли під церкву і, зневажаючи в дикий спосіб декого з просвітян, криками та погрозами почали розганяти людей до домів. Далі війт (уцєкінер) вирвав портрет Поета з рук просвітянина і зневажливо кинув його до хати громадянина Шпільмана, а пізнійше, як люде, котрі самі без лайки війта розходились до дому, відійшли на кількадесять кроків, війт завязав Поетові онучею вічі і наказав так нести його до читальні.

Після цього розпочалася дика розправа з селянами. Війт з секвестратором тягнули за податки все, що попалося: останні подушки, одіж і все. Мотру Білик, бідну вдову, побили і кидали об землю, а в малолітніх сиріт — Кирика Пілата та його братів і сестер, котрим ціле господарство згоріло в 1923 році, забрали останню пару коней. (Чим же вони бідні будуть обробляти весною землю і далі платити податок?) Так гарсували ці панки по селу до вечора, а нарешті зайшли до хати одного поважного громадянина і напали на нього в його-ж таки власній хаті і зробили цілу авантуру з дикою лайкою і погрозами (певно за це, що не догадався поставити їм пляшку горілки і добру закуску). З огляду на це, що війт-сатрап Городецький загрожує нам арештами і катуваннями, ми нижчепідписані просимо Високих Послів наших, оборонити нас перед самоволею всевладного кацика Городецького та його помічника, ще гіршого — писаря Фіялковського. Ми маємо честь запитати Високих Послів: Чи мають право наказні війти забороняти нам навіть молитися? Чи мають право зневажати, лаяти наші святині? **Заводити до церкви польських псів та заходити в церкву з крісами?** Чи мають право здирати останню сорочку з вдів, забирати останнього коня в сиріт та нападати на приватні мешкання і робити дикі авантури?

Ми нижчепідписані просимо Високих Послів, рішучо порушити цю справу в вищих урядових сферах: 1) потягнути до карної відповідальности пяного війта — поліцая Городецького, 2) усунути його враз з писарем Фіялковським з урядів в нашій волости і 3) дати нам можливість вибрати війта зі своїх людей (на підставі істнуючих законів). Маємо велику надію, що наші воплі не будуть голосом вопіющого в пустині. Про перебіг цілої цієї справи просимо повідомити читальню „Просвіта" с. Бережанка, почта Вишгородок, на Волині (підписи).

Запитуємо Панів Міністрів:

1) Чи вишлють на місце спеціяльного делегата, щоб розслідував безсторонньо всю справу?

2) Чи названим свавольцям так і минеться все це безкарно?

3) Чи повчать своїх урядовців, що Українці теж люде і що належить з ними обходитись по людськи, а знущання над нашими святощами — це хамство.

ЗАСКАЛЕНЕ ОКО.

Коли в око попаде дошкульна порошина чи скалка, тоді передівсім не треба ока терти. Хоч від того може полекшати, але сміття можна загнати глибше в тканину тіла так, що потім тяжче його добути.

Скалка може причепитись або під повікою, звичайно горішною, до тої тонкої плівки, що її вистелює, або застрягнути в самім оці, в очній галці. В першім випадку можна всякими способами її добувати. Передівсім кліпати очима, щоби потекли сльози, які можуть сполокати її. Коли це не поможе, вхопити чистими пальцями вії горішної повіки, піднести її трохи і стягнути на долину, скільки можливо. Тоді вії долішної повіки можуть вимести те сміття, що причепилось під горішною. Може помогти, коли запустити в око каплю якогось густого олію, мінерального або касторки, який вимиє око краще як сльоза. В крайнім випадку треба вивернути горішну повіку і вибрати скалку шматочком чистої бавовни або полотна.

Коли-ж вона застрягла в самім оці, тоді вибирати її самому небезпечно, хоч як легко воно може здаватись. Зробити це може тільки лікар. Всяка недосвідчена людина може покалічити око і спричинити тяжке каліцтво.

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

АВОКА, ПА. Бр. св. Йоана Хрест., від. 326, повідомляє, що мітинґ відбудесь о год. 2.30 попол., в неділю, дня 9. мая, в гали А. Турка, 814 Мейн ул. Контрольори здадуть справоздання з обрахунку книжок. Неявившийся член заплатить кари 50 ц., а урядник 1.00. — Н. Колодій, предс.; І. Соколовський, секр.

ПЕТЕРСОН, Н. ДЖ. Тов. ім. Шевченка, від. 64, повідомляє, що надзвичайний мітинґ відбудесь о 7-ій годині вечером в суботу, дня 8-го мая, в гали німецькій, 435 Мейн ул. На порядку нарад важні справи до полагодження. — Д. Редчук, предс.; М. Сас, секр.

РОВЕЙ, Н. ДЖ. Тов. Згода, від. 294, повідомляє своїх членів місцевих і позамісцевих, що місячні збори відбудуться в неділю, дня 9. мая, о 3-ій годині попол., в гали церковній на Ґрен Стріті. Проситься членів і членкинь прибути, бо буде справа про Сиротинець. — С. Баюс, предс.; Н. Моссора, секр.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. Тов. ім. Івана Франка, від. 241, подає до відома членам, що мітинґ місячний відбудеся дня 9. мая, о годині 12-ій в гали парафіяльній. Обовязком кождого члена явитися на той мітинґ, бо є важні справи. Буде ухвала про статут товариський. На мітинґу будеся принимати нових членів до Тов. і У. Н. С. без вступного. Проситься членів явитись і сповнити свій обовязок. — Н. Богданович, предс.; М. Камфоник, кас.; Н. Лотоцький, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Тов. Сокіл, від. 336, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, дня 9-го мая пополудни, в гали Укр. Нар. Дому. Проситься всіх членів явитись на зборах, бо є важні справи до полагодження. Незаплативші члени за два місяці будуть суспендовані на 3-тий місяць. — Гр. Степанек, секр. фін.

АМСТЕРДАМ, Н. Й. Тов. ім. Івана Франка, від. 266, повідомляє своїх членів, що місячний мітинґ відбудеться в неділю, 9-го мая о годині 10-тій рано в гали церковній при Лулаcки ул. На порядку нарад є важні справи до полагодження. Обовязком кождого члена прибути на сей мітинґ. — В. Михалюк, предс.; Т. Сюрко, секр.

ДО ВСІХ БРАТІВ ЗА ОКЕАНОМ!

До Вас брати за океаном наш сердечний поклик, наше слово щире, наше прохання з під високих гір Карпатських. До Вас брати наше слово сердечне з тої землі, яка прокидається до нового життя. До Вас поклик народу підкарпатського, який прагне культурного розвитку й йде шляхом здобуття його через рідне слово, рідну школу і рідну книгу.

Відомим є, яку велику задачу виконує добра книжка, написана рідною мовою, — в загально-культурному розвитку кождого народу.

Розуміючи тую велику задачу приятеля і порадника людини, яким є книга — Товариство „Просвіта" в Ужгороді на Підкарпатській Руси поставило в своїй діяльности на одно з перших місць — працю видавничу, працю задоволення народу рідною книжкою.

Розпочавши видавничу діяльність без жадних засобів — Т-во спромоглося видати за 4 роки до ста назв ріжних книг — в 362 друк. аркуша — в кількости до 150.000 примірників.

Поширюючи сю надзвичайно цінну з боку культурного виховання — діяльність Т-ва „Просвіта" зустрілося з дуже великими перешкодами грошевого характеру. В сю тяжку хвилину звернулося Т-во до всіх своїх членів з закликом прийти на допомогу Видавництву — шляхом закупки й поширення книг та збиранням жертв на рідну книгу.

Разом з тим Т-во звертається з щирим, сердечним закликом до всіх братів в Америці й Канаді прийти з допомогою в ділі поширення видавничої діяльности нашого Т-ва.

Віримо, що на наш заклик відгукнуться брати наші, доможуть праці, прийдуть з допомогою на рідну книгу чи то більшим закупленням книг, виданих Т-вом, чи жертвами на видавничу діяльність Т-ва.

Всіх — для кого дорогим є відродження і культурний розвиток нашого народу — закликаємо збирати жертви на видавничу діяльність Т-ва „Просвіта" в Ужгороді. Най жертви ті будуть найменьші — але в праці кождий цент приносить велику допомогу й користь.

З глибокою вірою, з повною надією звертаємося до Вас наші брати й краяни за океаном. Віримо, що почуєте нас і відгукнетеся на наш сердечний заклик в імя нашого народу і його культурного розвитку.

Жертви і замовлення просимо слати на адресу: Европа, Чехословакія, Подкарпатска Русь, Ужгород, Товариство „Просвіта", ул. Раковци 20., або через „Обєднаннє" в Филаделфії, Па.

ЗА ГОЛОВНИЙ ВИДІЛ:

А. Волошин в. р., голова.
С. Клогурак, секретар.

ЗИЗУВАТІ ОЧІ.

Ніхто не має „зизуватих очей". Зизуватість чи косоокість може бути тільки в однім оці. Друге око все правильне.

Причиною, що одно око повернулось „не в той бік", є звичайно напруження через так звану далекозорість. Направити його можна звичайно окулярами, котрі поправляють зір і усувають напруження. Важно також, що тоді людина уживає обох очей. А тільки обома очима можна оцінити віддалення, глибину, висоту, то-що.

Коли косоокости не можна направити окулярами, тоді можна це зробити хірургією. Хірургічна операція в таких випадках не трудна і можна її зробити без болю, з помічю місцевого знечулення. Справа в тім, щоб змінити дещо в мускулах, які повертають очну галку.

Чи окулярами чи хірургією, чим швидше направити скривлене око, тим краще, щоб воно могло правильно функціонувати, поки через невживання стратить зір і силу.